

Zápis do první třídy aneb je mé dítě dostatečně zralé na školu?

Není to tak dávno, co jsme si přinesli z porodnice domů malý spící uzlíček a najednou je z něj předškolák, kterého čeká další důležitý krok v jeho životě. Za pár dní půjde k zápisu do první třídy a mnohé z nás přirozeně napadají otázky: „Je mé dítě dostatečně zralé a připravené, aby školu zvládlo? Neprospěl by mu ještě jeden rok ve školce?“

Tyto a další otázky jsou pochopitelné, nicméně není dobré dělat ukvapené závěry. Pokud chceme správně posoudit takzvanou „školní připravenost“ a „školní zralost“ našeho dítěte je nutné spolupracovat s učitelkami mateřské školy, kterou náš potomek navštěvuje, s dětským lékařem a pokud je potřeba i s dalšími odborníky jako je např. psycholog či logoped.

Co si ale máme pod pojmy „školní připravenost“ a „školní zralost“ představit? Každý znamená něco trochu jiného. Cílem obou však je, aby bylo dítě na školu připraveno celkově a po všech stránkách.

Školní připravenost zahrnuje vnější výchovné podmínky. Je posuzována především v mateřských školách, v pedagogicko-psychologických poradnách a v základních školách při zápisech do prvních tříd. Poukazuje na úroveň připravenosti dítěte pro zahájení školní docházky. Můžeme ji ovlivnit a zlepšit podnětným prostředím s dostatkem správných komunikačních možností jak s vrstevníky, tak i dospělými. Od budoucího prvňáčka se očekává určitá vyzrálost citová, sociální i pracovní. Měl by umět (přiměřeně svému věku a dané situaci) ovládat své chování a podřídit se autoritě paní učitelky, ustoupit od svých momentálních přání, podřídit se většině a neprosazovat se na úkor jiných. Měl by se zajímat se o své spolužáky a navazovat přátelství s ostatními dětmi. Měl by umět odložit svůj aktuální zájem a splnit zadaný úkol, i když se mu právě vůbec nechce. Zralý předškolák umí plnit i náročnější úkoly a dokáže se na práci přiměřenou dobu soustředit. Pracuje samostatně a zadanou práci vždy dokončí. Měl by také chápat a respektovat rozdíl mezi hrou a učením - mezi přestávkou a vyučovací hodinou.

Můžeme tedy říci, že pokud dítě dosáhne takové úrovně, kdy dokáže přijímat a zvládat určité role, je schopné komunikovat na požadované úrovni a respektovat hodnoty a normy spojené jak se školním vzděláváním, tak s chováním, je připravené k nástupu do školy.

Naproti tomu školní zralostí rozumíme dosažení takového stupně vývoje, který dítěti umožňuje si zdárně a bez větších obtíží osvojovat školní znalosti a dovednosti. Patří sem zralost fyzická (výška, váha, tvar a vyvinutost těla, zdravotní stav, zrak, sluch, výtvarný a grafický projev, znalost barev, výslovnost, slovní zásoba ...), zralost psychická, citová a sociální vyspělost a kvalita vyjadřování. Školní zralost odborně posuzují především pediatři a psychologové. S pojmem školní zralosti souvisí jednotlivá kritéria, která by mělo dítě jdoucí k zápisu do první třídy splňovat.

Patří sem:

- fyzická zralost (Průměrná výška dítěte by měla být 120 centimetrů a průměrná váha zhruba 20 kilogramů. To ale neznamená, že dítě menší nebo lehčí školu nezvládne.)
- věk
- zrakové i sluchové vnímání (např. rozpoznat počet slabik ve slově, odlišit dané barvy a tvary)
- rozumová zralost (znalost barev, orientace v prostoru, rozpoznání polohy, základní orientace v čase, základní matematické představy – stejně, více, méně, znát pojmy nadřazený a podřazený atd.)
- zralost grafomotoriky a senzomotorické koordinace (spojit tužkou body, umět napodobit předkreslené tvary, písmena nebo číslice, umět se podepsat ...)
- určitá úroveň komunikace (slovní zásoba přiměřená věku, správná výslovnost)
- vyhraněná laterální
- určitá úroveň paměti, pozornosti a sebeobsluhy
- zralost sociální, pracovní a emoční

Než se však začneme zamýšlet nad tím, zda je naše dítě na školu zralé nebo ne, je důležité si uvědomit, že vše má svůj čas. Každé dítě je jiné, proto také na zvládnutí vývojových úkolů potřebuje jiný čas. Pokud budeme po dítěti požadovat úkol, na který ještě není zralé, nemůže v něm uspět a spíše ho odradíme, než

aby se něco naučilo. Opakem je přístup, kdy máme na vše spoustu času a ten správný okamžik promeškáme, což pro dítě také není dobré. Příprava předškoláka musí být pozvolná, nenásilná a vnímavá k jeho stupni vývoje. Chceme-li dítě správně rozvíjet, postupujeme od jednoduchých úkolů ke složitějším a obtížnost stanovujeme podle jeho možností. Nejvhodnější úkoly jsou takové, které s sebou při zdárném splnění přinášejí pocit uspokojení a úspěchu a motivují k další činnosti. Postupně tak můžeme náročnost úkolů zvyšovat a pomocí nich dítě správně rozvíjet.

Co tedy můžeme pro svého malého předškoláka udělat, abychom předešli případným neúspěchům?

V první řadě je důležité podporovat v dítěti jeho nadšení pro školu. Čím víc se bude do první třídy těšit, tím lépe všechno zvládne. Povídejte si o tom, jak to ve škole vypadá a co je jinak než ve školce. Zkuste dítě na školu naladit a těšit se spolu s ním. Vyprávějte mu, jaké to bylo, když jste šli k zápisu do školy vy a co všechno jste ve škole zažili. Příprava k zápisu i na první třídu nemusí být žádný drill. Nejpřirozenější a účinnější je podporovat schopnost dítěte se soustředit při jeho oblíbených hrách. Vyžadujte po dítěti, aby i doma plnilo dohodnuté normy chování a povídejte si s ním o tom, proč je škola důležitá a kvůli čemu tam chodíme. Existuje také spousta procvičovacích knih pro předškoláky a na internetu je i mnoho stránek s nejrůznějšími pracovními listy, které mohou být prvním vodítkem. Při jejich vyplňování pak sledujte, které úkoly dítě zvládá a co mu dělá problémy.

Dobré je komunikovat s paní učitelkou z mateřské školy a průběžně se na dítě ptát, protože ona má zkušenosti a ví, co se daří více a v čem je potřeba přidat.

Další možností přípravy na školu jsou kurzy pro předškoláky, které pořádají některé základní školy. Tyto kurzy vedou lidé, kteří mají odborné znalosti a praxi. Je dobré, pokud má takovýto kurz pravidelné lekce, které jsou zaměřené na všechny výše zmiňované oblasti. Velice účinné jsou kurzy, na nichž je vyžadována účast alespoň jednoho z rodičů, protože se v nich dítě a rodič učí vzájemné spolupráci. Kromě toho rodiče vidí, jak jejich dítě pracuje v kolektivu vrstevníků a jak si mezi nimi stojí. Navíc se dítě seznámí s prostředím školy a zbaví se tak možných obav ze změny prostředí.

Co dělat, když mám pochybnosti, že mé dítě není na školu zralé?

V tom případě je vhodné oslovit odborníka, který poradí, nabídne konzultaci, provede u dítěte diagnostiku a bude se mu věnovat individuálně nebo ve skupince dalších dětí. Vhodným odborníkem je speciální pedagog nebo psycholog, který se problematikou školní zralosti zabývá. Ten také doporučí další postup. Důležité je ale správné načasování, protože pokud odborníka navštívíte včas, můžete na rozvoji nezralých oblastí ještě pracovat.

Každý z nás chce pro své dítě to nejlepší. Proto si s ním povídejte, vnímejte ho, naslouchejte mu a pracujte s ním. Jedině tak mu budete rozumět a snadno poznáte, co ho baví, z čeho má strach, co mu jde a naopak v čem se ještě musí zlepšit. Na těchto oblastech pak s dítětem pracujte pravidelně a uvidíte, že i příprava na školu může být hravá, zábavná a nenásilná.

Když totiž půjde do školy opravdu připravený předškolák, bude ho škola bavit a bude do ní chodit rád.

Vaše škola